Izhaja vsak četrtek in [illegible] o poldne vred ali [illegible] s pošiljanjem [illegible] celo leto 32 din., [illegible] 16 din., četrt leta [illegible] za inozemstvo Jugoslavije [illegible]. Naročnina se pošilja upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru, Koroška cesta [illegible]. [illegible] se dopošlje do [illegible]. Naročnina se plačuje v naprej. Telefon interurban št. [illegible].

Posamezna številka stane 1·50 din. Poštnina plačana v gotovini.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Rokopisi se ne vračajo. Upravništvo sprejema naročila, inserate in reklamacije.

Cene inseratom po dogovoru. Za večkratne [illegible] primeren popust. Nefrankirane reklamacije se [illegible] prosto.

Čekovni račun poštnega urada Ljubljana št. [illegible]. Telefon interurban št. [illegible].

20. številka. MARIBOR, dne 30. aprila 1925. 59. letnik.

Veliki župan in oblastna samouprava.

V zadnji številki je »Slovenski Gospodar« podal resnično sliko o oblastni samoupravi, o njenem bistvu, njeni pristojnosti in njenem obsegu. S tem je popravil ono krivo sliko, ki jo hočejo slovenski centralisti: samostalni demokrati in samostojni kmetijci, slovenskemu ljudstvu postaviti pred oči, da bi ga zamamili ter mu onemogočili pogled v bistvo zakona o oblastni samoupravi. Namera demokratov in samostojnežev je razložljiva in razumljiva. Ti dve stranki sta hoteli vse trdote in grenkobe centralizma, ki sta ga slovenskemu ljudstvu naprtili, olajšati in oslajšati s takozvanimi širokimi samoupravami, ki jih bo ljudstvo uživalo po okrajih in pokrajinah. Zakon o oblastni (pokrajinski) samoupravi pa ne pomenja nobenega olajšanja in oslajšanja centralizma, marveč potrjuje in povečuje njegove trdote in grenkobe, ker v istini ljudstvu ne nudi nobene resnične in učinkovite samouprave.

To smo v zadnji številki našega lista nepobitno dokazali.

Da bo našim čitateljem še bolj jasna vsa zveličanost tistega sredstva, ki bi naj slovensko ljudstvo sprijaznilo s centralizmom in s centralisti, to je oblastne samouprave, bomo danes podrobnejše razpravljali o razmerju velikega župana do oblastne samouprave.

To razmerje je določeno v raznih paragrafih (členih) zakonov o obči upravi ter o oblastni in srezki samoupravi. Bilo bi preveč suhoparno in za čitatelje utrudljivo, ako bi te člene posamezno navedli in raztolmačili. Smatramo za boljše in primernejše, da navedemo govor, ki ga je o tej stvari imel poslanec dr. Hohnjec na seji zakonodavnega odbora dne 7. marca l. 1922.

V svojem govoru je dr. Hohnjec to razmerje tako-le pojasnil: »Veliki župan, ki ga vidovdanska ustava opredeljuje kot vrhovnega starešino obče državne uprave v oblasti, je po členu 3. tega zakonskega predloga o obči samoupravi osebno odgovoren za vršenje poslov.

Pa komu je ta veliki župan odgovoren za svoje poslovanje? Odgovoren je samo ministru, ne pa narodu, ki prebiva v tisti oblasti. Veliki župan ni odvisen od ljudstva, ki stanuje v oblasti in ki pošlje svoje zastopnike v oblastno skupščino. Pri postavljanju velikega župana ljudstvo v pokrajini nima pravice, da po svojih zastopnikih izreče svoje mnenje in svoje zahteve. Nima pravice terno-predloga, tudi nasveta ne. Ljudstvo se ne vpraša, ker nima ničesar govoriti. Velikega župana postavlja minister notranjih zadev, odnosno ministrski svet po njegovem predlogu. Lepa samouprava! Kakor se pri postavljanju velikega župana ne jemlje v ozir ljudstvo in njegovo pravo, tako se tudi velikemu županu pri izvrševanju poslov ni treba ozirati na pokrajinsko skupščino kot predstavništvo naroda. V to, kako se vrši državna administracija (uprava) v pokrajini, se pokrajinsko ljudsko zastopstvo ne sme niti mešati. Vladni načrt (sedanji zakon) priporoča velikemu županu, da v važnejših stvareh lokalnega (krajevnega) značaja zasliši pokrajinski odbor ali zahteva njegovo mišljenje. Vladni zakonotvorci pa so pozabili velikemu županu naložiti dolžnost, da mora ne samo zaslišati, marveč tudi izpolniti opravičene ljudske zahteve. Saj je vendar znano, kakšna so ušesa birokratov (prijateljev uradniške vlade) napram željam in zahtevam ljudstva. Pri enem ušesu noter, pri drugem ven, takšna je ljudska sodba. Torej vedno lepša ljudska samouprava, čimdalje se bo izvajala.

Ljudstvo, organizirano v samoupravno edinico, ne bo imelo nobene moči nad velikim županom, tem večja bo pa moč velikega župana nad pokrajinsko samoupravo.

Veliki župan poziva pokrajinsko skupščino v izredni saziv. Ima pravico govoriti na vsaki seji pokrajinske skupščine, kadar hoče. Pokrajinske naredbe, kojih predmet je že itak omejen, da se ne sme niti nanašati na vzdrževanje javnega miru in reda, javne varnosti in javne morale, proglaša ne predsednik skupščine, marveč veliki župan. Njegovi volji je prepuščeno, da jih ne proglasi, v katerem slučaju mora to prijaviti državnemu svetu. On podaljšuje stari budžet še za leto dni, ako skupščina v rednem sazivu ni rešila budžeta.

Na ta piedestal (stojalo) vzvišenosti nad ljudstvom v oblasti (pokrajini) in njegovo voljo stavi velikega župana vladni načrt, ki ga v členu 9. določa kot političnega predstavnika vlade.

Ker vlado tvorijo stranke, ki imajo politično vlast v državi v svojih rokah, bo veliki župan eksponent in emisar (pooblaščenec, poslanec) vladinih strank, ali boljše rečeno one stranke, kateri pripada, ker vsem štirim strankam, ki v tem času tvorijo vlado, ne more obenem pripadati noben človek.

Zgodilo se bo torej, da bo v mnogoteri pokrajini »vrhovni starešina« državne uprave in jerob nad ljudsko samoupravo kak človek, ki pripada stranki, katera ima v dotični pokrajini manjšino in celo minimalno manjšino, kar velja o demokratski stranki v slovenskih in hrvatskih krajih. Ali bo to dobro za konsolidacijo države in za zmanjšanje nezadovoljstva, o tem naj razmišljajo gospodje državo- in zakonotvorci.

Treba je tudi opozoriti na ozko vez med strankarstvom in korupcijo. Gospodje iz vladinih strank na zunaj nastopajo kot bojevniki zoper korupcijo. Borijo pa se zoper njo z vidika strankarstva. To pomeni hudiča izganjati z belcebubom. Dosedaj je iz območja državne uprave izbilo na dan veliko število korupcijskih afer. Ta broj se bo pomnožil, ako bodo organi lokalne državne uprave po določbi tega zakona osvobodeni vsake odgovornosti napram ljudstvu v okraju in v pokrajini.«

Navedene besede poslanca dr. Hohnjeca so nam dokaz, kako se je Slovenska ljudska stranka vedno odločno in dosledno borila za idejo resnične avtonomije in istinske samouprave slovenskega ljudstva. Centralistične stranke, med njimi samostalna demokratska stranka in slovenski samostojni kmetijci, so slovensko ljudstvo podvrgli jarmu, kojega trdost in težavo ne more olajšati ustanova takozvanih oblastnih samouprav. V današnjem članku smo dokazali absolutistično stališče, ki ga zavzema po zakonih o obči upravi ter o oblastni samoupravi veliki župan proti ljudstvu v samoupravni oblasti. To je pravi in pravcati vladni absolutizem, to je sama in samcata birokratična samovoljnost, o kakšni resnični ljudski samoupravi ni niti sence.

K položaju v Bolgariji.

V Bolgariji se že 14 dni udejstvuje najhujše nasilje. To je pravzaprav že višek nasilja, ki se je začelo 9. junija 1923, ko se je polastila oblasti sedanja bolgarska vlada. Prej je vladala v Bolgariji zemljoradniška stranka in njen voditelj Stambolijski je bil vladni predsednik. Pred vojno, pod vlado kralja Ferdinanda, nemškega rodu in nemškega mišljenja, je Stambolijski v najtežjih okolnostih začel organizirati kmetsko ljudstvo, a ko njegova organizacija še ni bila posebno močna, je on kot voditelj imel že toliko poguma, da je kralju odločno zaklical, da s protiljudsko politiko spravlja v nevarnost svojo glavo. Kralj se ta opomin ni zmenil in ko je po nasvetu svojih slabih svetovalcev in po svojem nemškem mišljenju med svetovno vojno stopil na stran Nemčije ter napovedal Srbiji vojno, je takoj vtaknil pogumnega Stambolijskega v ječo ter bi mu bil vzel tudi glavo, če bi ostala vojna sreča še dalje na strani Nemčije. Predno ga je zaprl, je Stambolijskiju še pri-

LISTEK.

Zgodbe napoleonskega vojaka.

Francoski spisal Erckmann-Chatrian; preložil Al. B.

(5. nadaljevanje.

Ko pa sem šel po pekovski ulici, sem pred gimnazijo slišal boben mestnega narednika Hermantjéja in ga videl obdanega z veliko množico. Tudi jaz hitim tja, da bi slišal razglas, in pridem prav, ko je začel govoriti.

Oznanil je, da bo vsled sklepa senata od 3. tega meseca petnajstega nabor novincev.

Tisti dan je bilo osmega, ostalo je torej še sedem dni. To me je potrlo popolnoma.

Vsa množica se je v gluhem molčanju razšla na desno in levo. Zelo žalosten sem prišel domov in rekel gospodu Guldenu:

»Prihodnji četrtek je nabor.«

»Ni mogoče!« je rekel. »Kar nič ne odlašajo . . . . . mudi se jim.«

Lahko si je misliti, kako žalosten sem bil ta in naslednje dni. Nikjer nisem imel več miru. Néprestano sem mislil, da sem nekje v tujini na begu. Zdelo se mi je, da bežim v gozdove ,orožniki pa za mano, kričeč: »Držite ga! Držite ga!« Potem sem si zopet predstavljal obupanost Katarine, tete Marjete in gospoda Guldena. Včasih se mi je zdelo, da marširam v krdelu drugih nesrečnikov. Kričali so nad nami: »Naprej! . . . Nizko bajonet!«, med tem ko so topovske krogle kosile cele vrste. Slišal sem topovske krogle vršeti in puškine žvižgati — skratka, bil sem usmiljenja vreden.

»Pomiri se, Jože«, je rekel gospod Gulden, »ne muči tako sam sebe. Pomisli vendar, da jih pri naboru ne bode niti deset, ki bi mogli navesti tako tehtnih razlogov za oprostitev, kakor ti. Zdravnik bi moral biti slep, ako bi te vzel. Razen tega bom govoril z mestnim načelnikom . . . Le potrpi torej!«

A te blagohotne besede me niso mogle pomiriti.

Ves teden sem na ta način prebil v smrtnem strahu, in ko je prišel četrtek, dan nabora, sem bil tako bled, tako shujšan in izpremenjen, da so me starši drugih novincev zaradi svojih sinov nekako zavidali zaradi moje vnanjosti. »Temu kaže dobro«, so govorili med sabo . . . »Padel bi, ko bi le kdo pihnil vanj . . . Nekateri ljudje imajo res srečo!«

VI.

Petnajstega januarja 1813, med naborom, bi bil moral kdo videti pfalzburško mestno hišo. Dandanes že ni malenkost, ako kdo pri žrebanju izgubi in mora zapustiti starše, prijatelje, domači kraj, hišo in polja ter se, Bog vedi kje, učiti: »Ena . . . dve! Ena . . . dve! Stoj! . . . V desno glej . . . v levo glej! . . . Za puškol« . . . in tako dalje. Da, to je že nekaj, a človek pride vsaj nazaj! S precejšno gotovostjo človek lahko reče: »Čez sedem let bom zopet videl domači kraj, starše, morda tudi svojo izvoljenko . . . Lahko bom rekel, da sem videl kaj sveta, in imel bom celo pravico, prositi za službo gozdarskega pomočnika ali orožnika!« To tolaži pametnega človeka. Ako pa je bil takrat kdo tako nesrečen, da je izgubil pri žrebanju, bilo je vse pri kraju. Od sto večkrat niti eden ni prišel nazaj: človek si skoro ni mogel misliti, da se mora ločiti za večno.

Tisti dan so morali torej najprej žrebati mladeniči iz Harberga, Garburga in Vier-Windena, potem Pfalzburžani in nazadnje tisti iz Weschheima in Mittelbronna.

Jaz sem bil zgodaj na nogah ter sem opazoval vse te ljudi, ki so šli mimo: fante v jopah, starce v kratkih suknjičih in volnenih kapah, obžalovanja vredne matere v volnenih krilih — vsi so imeli upognjeni hrbet, vpal obraz in palico ali dežnik pod pazduho. Podprefekt iz Saarburga s srebrnotkanim ovratnikom in njegov tajnik, ki sta se bila prejšnji dan nastanila pri »rdečem volu«, sta tudi gledala skozi okno.

Proti osmi uri je gospod Gulden zajtrkoval in sedel k delu. Jaz nisem prijel za delo in gledal še vedno, ko sta župan Parmentjé in njegov pristav prišla po podprefekta.

Žrebanje se je pričelo ob devetih. Kmalu nato je bilo slišati na cesti klarinet godca Karla in gosli dolgega Andreja. Igrala sta švedsko koračnico. Ob zvokih te pesmi je na tisoče siromakov za vedno zapustilo staro Alzacijo. Izžrebanci so plesali, držali drug drugega pod pazduho, kričali, da so žvenketala okna, bili s pestmi ob tla in vihteli klobuke: delali so se vesele, a so imeli smrt v srcu — tako je skoro vedno. In dolgi Andrej, suh in rumen kot pušpanov les, je bil s svojim debelušastim, okrogloličnim tovarišem podoben tistim ljudem, ki koga spremljajo na pokopališče in pri tem govore o vsakdanjih stvareh.

Godba in vpitje me je delalo žalostnega.

Ravno sem bil oblekel dolgo suknjo in si nadel kastorček, ko sta vstopili teta Marjeta in Katarina.

»Dobro jutro, gospod Gulden!« sta rekli. »Prišli sva k žrebanju.«

Takoj sem opazil, da je Katarina mnogo jokala: oči je imela čisto rdeče. Takoj mi je stekla nasproti, teta pa je hodila okrog mene.

Gospod Gulden jo vpraša:

»Menda bo kmalu čas za mestne?«

»Da, gospod Gulden«, odgovori Katarina s slabim glasom. »Harberžani so že opravili.«

»Tako, tako . . . No, Jože, čas bo, da greš«, pravi. »In ne skrbi preveč . . . ni se ti treba bati. Žrebanje je sedaj samo še zaradi lepšega. Že dolgo časa nihče ne zadene, in ako zadene, ga primejo dve ali tri leta pozneje: številke so vse slabe. Kadar se sestane komisija, bomo videli, kaj se da narediti. Dandanašnji je žrebanje nekako zadoščenje, katero dajejo ljudem . . . a vsak izgubi.«

»To nič ne de«, je rekla teta Marjeta, »Jože bo dobil.«

»Bomo videli«, je odgovoril gospod Gulden; »vse je mogoče.«

Potem smo odšli s Katarino in teto na veliki trg, kjer se je gnetla množica. V vseh prodajalnah so se izžrebanci prerivali okrog miz, kjer so kupovali trakove. Videl sem nekatere, ki so jokali, zraven pa peli, kot bi noreli. Po gostilnah so se drugi objemali med vzdihi in solzami, peli pa so venomer. Iz okolice so prišle tudi godbe ter z groznim vreščanjem godle vsaka svojo melodijo vsenavskriž.

Katarina se me je bila oklenila pod pazduho. Teta Marjeta je šla za nama.

Že oddaleč sem zapazil nasproti stražnice krošnjarja Pinakla, ki je bil svojo culo razstavil na majhni mizi. Zraven je stal dolg drog, na njem je bilo obešenih polno trakov, ki jih je prodajal novincem.

Skušal sem, da bi šel hitro mimo njega, on pa je zavpil nad mano:

»He, šepec, počakaj vendar . . . počakaj! Sem pojdi . . . lep trak sem shranil zate! . . . Saj potrebuješ lepega, takega za tiste, ki dobe!«

Pri tem je veliko, črno pentljo vihtel nad glavo. Jaz sem nehote prebledel. Ko pa smo šli po stopnicah mestne hiše, je prišel dol eden od nabornikov: bil je Klipsel, ko-

govarjal, naj se rajši uda, kmetski voditelj pa je odvrnil: »Storite kar hočete, moja glava pa le trdnejše stoji kot Vaša.«

Ob koncu svetovne vojne je bil Stambolijski mož položaja in nove Bolgarije. Kralj Ferdinand se je moral umakniti v Nemčijo, prestol je pa zasedel njegov sin Boris, četudi bi bil Stambolijski prav lahko proglasil republiko. Z ministri nekdanje Ferdinandove vlade je zemljoradniška vlada postopala odločno, a pri tem se je vse reševalo javno in vsako usodo je zapečatilo redno sodišče. Stambolijskijeva vladna politika, izšla iz kmetov in namenjena za kmete, je bila v marsičem res pretrda za meščane, da pa tudi v tem ni šla predaleč, je najboljše razvidno iz tega, da so privrženci prejšnjih režimov snovali in kovali zaroto ter jo končno tudi izvedli na najokrutnejši način. Oblasti so se polastili s tem, da so zemljoradniške voditelje in samega Stambolijskega divjaško umorili, svoje pristaše oborožili, široke ljudske sloje pa postavili izven zakona.

Od dneva do dneva sedanje bolgarske vlade je bilo hujše. Vsled ogromnih izdatkov za vladne pristaše na upravnih mestih in pod orožjem so strahovito narasli davki, da je bilo prav kmalu davčno breme na vsakega prebivalca zvišano za 800 levov, narastla je draginja. Državljani, ki niso bili zapisani v vladni stranki, so se pa prav kmalu znašli brez vseh pravic in poleg ogromnih bremen še vedno v posesti in življenju ogroženi od razdivjanih vladnih pristašev. Nasilje rodi nasilje in tako so se tudi delavski in kmetski sloji lotili nasilnih sredstev, katerih se poslužujeta vlada in njeni pristaši.

Ob znanih atentatih v Sofiji je bolgarska vlada takoj razširila vesti, da je to vse skupaj delo tuje agitacije, in sicer na eni strani od boljševikov, na drugi strani pa držav, ki dajejo zavetje preganjanim pristašem zemljoradniške stranke. S temi vestmi je hotela bolgarska vlada prikriti najprej prave vzroke nemirov in atentatov, potem pa opravičiti započeto ubijanje in zatiranje vseh svojih nasprotnikov. Žrtve atentata v sofijski cerkvi sv. Nedelje še niso bile pokopane, ko so vladni pristaši že poklali in postreljali par sto zemljoradnikov in delavskih agitatorjev. V enem dnevu so bile že vse ječe prenapolnjene in na tisoče jetnikov so stlačili v kasarne. Za nove jetnike pa so začeli delati prostor s tem, da so ponoči sto in stotere pomorili. Sodišča s tem nimajo posla, življenje in smrt je v rokah oficirjev in oboroženih vladnih pristašev, ki so se stekli skupaj od vseh vetrov za krvniško delo. V oboroženi vladni službi so ljudje, ki ne poznajo nobenega zakona in nobenega človečanskega čuta, kar se vidi najboljše v tem, da so ogrožali celo vdove umorjenih zemljoradniških voditeljev. Po mestih se često ponoči čuje močno streljanje. Ljudje so najprej mislili, da so kaki novi nemiri, sedaj pa že vedo, da vladni ljudje pobijajo svoje vjete nasprotnike.

Mens sana in corpore sano — želi vsaka pametna mati svoji deci. Da to dosežete, izpijte dnevno po eno čašo Radenske zdravilne vode. Uvažujte iznenadljivo analizo; vprašajte Vašega lekarnarja.

Ideal vsake gospodinje je Zlatorog terpentinovo milo!

Z vestmi o boljševiški in drugovrstni tuji prevratni agitaciji zasleduje bolgarska vlada tudi ta cilj, da bi ji mednarodna konferenca dovolila zvišati vojsko. Mnogo se govori, da je ta cilj tudi dosegla, to je pa gotovo, da so Angleži pravilno označili povode krvavih bolgarskih dogodkov in da londonski listi tudi ugotavljajo ter dokazujejo, kako so bolgarski vladni agenti tudi ponarejali rusko-sovjetske prevratne pozive. Po angleški sodbi ni treba nobene tuje agitacije in pomoči za obupne čine v deželi, kjer že par let vlada najhujše nasilje.

Bolgarska vlada dolži in obtožuje tudi našo državo, češ, da imajo pri nas bolgarski zemljoradniški begunci posebno podporo, ko nočejo domov, četudi jim je ponujeno pomiloščenje in popolna svoboda, in da se naša vojska s posebnimi nameni zbira in utrjuje ob bolgarski meji. Naša vlada je odločno zavrnila krivične bolgarske obdolžitve, zavrniti pa ne more v drugem oziru sokrivde nam nesrečno usodo bolgarskega naroda. V Beogradu so popolnoma prezrli in zamudili za sporazumevanje tako ugodno dobo pokojnega Stambolijskega, ki bi bil pripravljen toliko žrtvovati za dobre in prisrčne odnošaje s sosedom in bratom. Še-le potem, ko so Stambolijskega zarotniki že umorili, so se v Beogradu spomnili, kaj je zamujeno. Ob odločnem protestu ogromne večine srbske javnosti so koncem lanskega leta celo Cankova, sedanjega bolgarskega vladnega predsednika sprejeli v Beogradu in mnoga znamenja še danes razodevajo protiljudske zveze in nakane med oblastniki v Beogradu, Sofiji in Bukarešti.

Naša živinoreja in marijadvorska pasma.

Z našo marijadvorsko pasmo nismo nič kaj zadovoljni. Prav na gosto se slišijo od kmetov-živinorejcev sledeči glasovi, o katerih resničnosti sem prepričan tudi sam: Tiste velike, vum moleče kosti, na katere se težko spravi meso, nam ne dopadejo, ker nam ne dajo zaželjenega haska. Kako neki, da smo ravno mi slovenski Goričani (levi breg, mariborski okraj) obsojeni, da moramo imeti te suhače v naših hlevih, ko bi nam veliko bolj dopadla in koristila velika pincgavska pasma.

Živina te pasme po naših prejšnjih izkušnjah veliko boljše izkorišča krmo, se lažje debeli, krave so dobre molznice in voli te pasme imajo to dobro lastnost, da so dovolj močni za vprego, posebno pa, da ako vsled trajne vožnje tudi shujšajo, se potem, ako se jih pusti nekaj časa samo počivati, brez krme takoj zopet popravijo. Posebno lahko se opitajo, kar je največje važnosti. Pri naših sedanjih marijadvorcih pa je ravno nasprotno. Pravi križ je za kmeta, ako mu je treba prodati stare vole te pasme, katere v naših razmerah skoro ni mogoče odebeliti ali opitati. Zadnji čas gre z našo živinorejo celo narobe. Licencirajo se samo biki marijadvorske pasme in če je še taka pokveka, samo da je le bel. Druge pasme plemenjak, če je ravno krasna žival, se ne licencira. Zakaj pa v ptujskem okraju licencirajo kar štirih pasem bike. Tam je torej dovoljeno, tukaj pa ne!

Zelo nam primanjkuje lepih plemenskih bikov! In zakaj? — Posestniki, ki bi lahko vzdrževali bike, pravijo: Saj bi ga rad imel, ko bi oblast ne silila s temi dolgonožci-suhači. Povejte nam: ali je to napredek v naši živinoreji, če moramo naše plemenske krave pripuščati k takim pokvekam? Dolgo se nam že vsiljuje ta pasma in kakšen je uspeh. Poglejmo v hleve in na sejme! Še ena tretjina ni bele pasme! In mesar, če kupuje, gleda na debelost in ne gleda na barvo, posebno ne na belo, temveč plača po teži. Vsaka goveda se na vsezadnje gotovo pojé, če je zdrava. Na predzadnjem sejmu v Mariboru se je nakupovalo vole za pivovarno Götz, kjer jih opitajo, a niti enega belega vola niso hoteli kupiti, ker dobro vedo, da se marijadvorski voli najtežje okrmijo. V tem oziru je še celo montafonska pasma boljša, za katero nam je tudi žal, da se nam je ne dopusti.

Prosimo torej merodajne oblasti, da se licencirajo biki tudi drugih pasem in naj se bolj gleda na lepoto telesa kot na belo barvo in naj se v komisijo ali odbor pozove več uglednih živinorejcev iz dežele, predvsem naše župane. — Kmet-živinorejec iz Slov. goric.

vač. Pravkar je bil potegnil številko osem in kričal že oddaleč:

»Sem daj črni trak, Pinakel, naj stane, kar hočel«

Obraz mu je bil mračen in izpremenjen, vendar se je smejal. Njegov bratec Žan je jokaje tekel za njim in klical:

»Ne, Jakob, ne črnega traka!«

Pinakel pa je že pritrjeval pentljo kovaču na klobuk in rekel:

»Tako je prav! Vsi smo kakor mrtvi in moramo žalovati vsak za seboj!«

In besno je kričal: »Živio cesar!«

Rajši sem videl trak na njegovem klobuku, nego na mojem, in hitro sem se izgubil v množici, da bi ušel Pinaklu.

Z velikim trudom smo prišli v mestno hišo in gor po starih, hrastovih stopnicah, po katerih so hodili ljudje neprestano gor in dol, kakor v mravljišču. Zgoraj v veliki dvorani je hodil semintja orožnik Kelc, ter delal red, kolikor se je dalo. Zraven v posvetovalnici, kjer je naslikana pravičnost z zavezanimi očmi, je bilo slišati klicanje številk. Zdajinzdaj je prišel ven nabornik z rdečim obrazom, vtaknil številko za čepico ter s povešeno glavo šel skozi množico kot besen bik, ki ne vidi več dobro in bi si rad roge polomil ob steni. Drugi so šli mimo smrtnobledi. Okna mestnega doma so bila odprta, zunaj pa je bilo slišati sviranje šestih godb naenkrat: bilo je grozno.

Prijel sem Katarino za roko in počasi smo skozi množico prišli v dvorano, kjer so podprefekt, župan in tajniki z odra na glas klicali številke, kakor se čita razsodba, kajti vse te številke so bile prave smrtne obsodbe.

Dolgo smo čakali.

Ko so slednjič zaklicali moje ime, nisem imel v žilah skoro niti kapljice krvi.

Omamljen sem stopil naprej, vtaknil roko v žaro in potegnil številko.

»Številka sedemnajst!« je zaklical podprefekt.

Brez besede sem odšel. Katarina in teta sta šli za mano. Šli smo dol na trg, in ko sem začutil sveži zrak, sem se spomnil, da sem potegnil številko sedemnajst.

Teta Marjeta je bila videti prepadena.

»Saj sem ti vendar nekaj vtaknila v žep«, je rekla. »A ta lopov Pinakel te je očaral.«

V tem je iz zadnjega žepa moje suknje izvlekla konec traka. Meni so debele potne kaplje tekle po čelu, Katarina je bila silno bleda, in tako smo se vrnili k gospodu Guldenu.

»Katero številko imaš?« me je vprašal naglo.

»Sedemnajst!« je rekla teta, sedla in roke položila na kolena.

Za hip je bil gospod Gulden videti osupel, potem pa je rekel:

»Ena je taka kakor druga . . . vse bo moralo v vojno . . . vrste se morajo izpolniti. Za Jožeta to ni nič posebnega. Obiskal bom gospoda župana in mestnega načelnika . . . Ne, da bi ju nalagal, marveč da ju opozorim, da je Jože hrom — vse mesto ve to, a v naglici se lahko prezre. Zato bom govoril z njima. Zato nič ne skrbite . . . le pogum!«

Te besede dobrega gospoda Guldena so pomirile teto Marjeto in Katarino, ki sta se polni upanja vrnili v Vier-Winden. Pri meni pa je bilo drugače: odtakrat noč in dan nisem imel več mirne ure. —

Cesar je imel dobro navado: odbrancev ni puščal dolgo doma. Takoj po žrebanju je prišla nadomestna komisija in nekaj dni pozneje povelje za odhod. On ni delal tako, kakor tisti zobarji, ki najprej kažejo svoje klešče in krivce in človeku celo večnost gledajo v usta, tako da človek zboli, predno se odločijo: on je delal nakratko in brez obotavljanja.

Osem dni po žrebanju je bila nadomestna komisija z vsemi krajnimi predstojniki in nekaterimi odličnjaki v mestni hiši, da bi dajala pojasnla, ako bi bilo treba.

Prejšnji dan je bil gospod Gulden oblekel svoj kostanjasto rjavi plašče in si nadel lepo lasuljo, da gre navijat ure h gospodu županu in mestnemu načelniku. Z veselim obrazom se je vrnil ter mi rekel:

»Vse dobro kaže . . . Gospod župan in načelnik dobro vesta, da šepaš — saj se vendar vidi, za vraga! Takoj sta mi odgovorila: »Gospod Gulden, fant je šepav, čemu bi govorili o tem? Bodite brez skrbi. Mi ne potrebujemo pohabljencev, marveč vojakov.«

Te besede so mi balzama vlile v srce in tisto noč sem prespal ves srečen. Drugo jutro pa se me je zopet lotil strah: naenkrat mi je prišlo na misel, koliko ljudi je šlo v vojsko, dasi so imeli razne telesne hibe, in koliko drugih je bilo tako nizkotnega mišljenja, da so si bolezni napravili, hoteč komisijo prevariti s tem, da so požirali škodljive reči, ki človeka narede bledega, ali so si podvezali nogo, da so povzročili krčne žile, ali se delali gluhe, slepe in slaboumne. Premišljujoč vse to, sem se tresel, misleč, da ne bom dovolj šepast, ter sklenil, da tudi jaz napravim, da bom slabo izgledal. Slišal sem bil, da jesih povzročuje klanje po trebuhu, zato sem v svojem strahu, ne da bi bil gospodu Guldenu kaj omenil o tem, popil ves jesih, ki je bil v steklenici naše shrambe. Potem sem se oblekel; zdelo se mi je, da moram biti bled kot mrlič, kajti jesih je bil zelo močan in je rogovilil po meni. A komaj me je ugledal gospod Gulden, ko sem stopil v njegovo sobo, je vzkliknil:

»Jože, kaj pa ti je? Saj si rdeč kot kuhan rak!«

In ko sem se pogledal v zrcalu, sem sam videl, da sem ves rdeč do ušes in do konca nosu. Seveda sem se prestrašil, a namesto da bi bil obledel, sem postal še bolj rdeč in sem zaklical ves obupan:

»Zdaj sem izgubljen! Izgledal bom kot fant, ki je celo prav zdrav. To dela jesih, ki mi je šinil v glavo.«

»Kakšen jesih?« je vprašal gospod Gulden.

»Tisti iz shrambe, ki sem ga izpil, da bi postal bled, kakor menda dela gospodična Schappova, organistovka. Moj Bog, kakšna neumnost mi je prišla na misel!«

»Pa boš vendarle šepast«, je rekel gospod Gulden. »A hotel si varati komisijo, in to ni pošteno. A čuj, ura bije poldesetih; Werner mi je rekel včeraj, da ob desetih prideš na vrsto . . . zato se požuri.«

Moral sem torej tak na pot. Jesihova vročina mi je žarela iz lic. Ko sem se sešel s teto in Katarino, ki sta me čakali med vrati mestne hiše, sta me komaj spoznali.

»Kako si vesel in zadovoljen videti!« je rekla teta Marjeta.

Ko sem slišal te besede, bi bil gotovo omedlel, ako bi me ne bil jesih proti moji volji obdržal pokoncu. Šel sem torej strašno zmešan po stopnicah, ne da bi bil mogel kaj odgovoriti, tako se mi je zamerila lastna neumnost.

Zgoraj so bili že potrdili več nego petindvajset službeni dolžnosti podvrženih, ki so baje imeli napake. Več nego petindvajset drugih, ki so sedeli na klopi ob steni, pa je s povešeno glavo strmelo v tla in čakalo, da pride vrsta nanje.

Stari orožnik Kelc z velikim triogelnikom na glavi je hodil gorindol. Ko je ugledal mene, je obstal in rekel:

»Tako je prav! Tu imamo vsaj enega, ki se ne boji iti v vojsko! Želja po slavi mu žari iz oči.«

(Dalje prihodnjič.)